

Huishoudelijke hulp 2015: maatwerk blijft altijd mogelijk!

Gemeenten zijn druk bezig met de voorbereidingen voor de invoering per 1 januari 2015 van de nieuwe Wmo. Door de teruglopende bijdrage van het Rijk gaan zij bezuinigen op de huishoudelijke hulp, met name de schoonmaakhulp e.d. Ook hiervoor is besluitvorming in gang gezet en sommige gemeenten sturen al brieven naar burgers om hen over de plannen in te lichten.

Op grond van de diverse lokale ambtelijke notities, die inmiddels zijn verschenen, maken wij ons zorgen over het verschil tussen de gemeenten in de kwaliteit en zorgvuldigheid van de voorbereiding. Wij zullen dit ook aan de staatssecretaris van VWS laten weten.

Zoals het bericht vorige week van een gemeente aan burgers ('besluit') dat hun hulp bij het huishouden per 1 juli 2015 wordt beëindigd. De gemeenteraad kan de plannen wijzigen, en voor mensen met een laag inkomen die de hulp 'nodig hebben, komt er een oplossing', zo wordt nog gemeld. Het leed is inmiddels wel geschied: er wordt meer onrust veroorzaakt dan nodig is. Waarbij ook nog het signaal dat de zorgaanbieders hier pas later zouden zijn geïnformeerd over de brief.

Waar gaat het bij huishoudelijke hulp en schoonmaakwerk nu eigenlijk om? Wordt hier bij de nieuwe Wmo 2015 een individuele maatwerkvoorziening meer uitzondering dan regel? En wat kunt u doen als u het er niet mee eens bent?

Schoonmaakwerk en huishouden

Vanaf 1 januari 2015 is een gemeente op grond van de Wmo niet meer verplicht om pure schoonmaak ondersteuning (alphahulp e.d.), aan te bieden aan mensen die dit zelf niet (meer) kunnen en ook verder niemand hebben.

Wel zal de gemeente waar nodig, op grond van onderzoek, moeten helpen bij het *aanbrengen van structuur in het huishouden*, zodat burgers voldoende zelfredzaam kunnen zijn en meedoen aan de samenleving. Het huishouden moet daarvoor voldoende op orde zijn, niet meer en niet minder. Een schoon (= leefbaar) huis is daarbij een onderdeel maar geen doel op zichzelf meer.

Een gemeente is vrij hoe zij een en ander gaat organiseren en ook wanneer. De Wmo 2015 voorziet niet in overgangsrecht voor bestaande gevallen. Soms is er dan ook geen overgangsregeling gepland, maar bij de meeste gemeenten zal het nieuwe beleid niet eerder dan na 1 juli 2015 (kunnen) worden ingevoerd.

Voor de duidelijkheid: gaat het om de bestaande zwaardere vormen van ondersteuning bij het huishouden en bij de eigen regie daarover (denk aan begeleiding, nu ook wel HH2 genoemd) dan blijft de gemeentelijke taak en inzet onverminderd!

Huishoudelijke hulp is vaak meer!

Op een verzoek van de burger om ondersteuning bij *alleen* schoonmaakwerk (zwaar of licht), omdat er geen of onvoldoende eigen netwerk is, zal een gemeente dus voortaan kunnen volstaan met te verwijzen naar wat er al extern wordt aangeboden (particulier of via thuiszorg), en daarbij eventueel bemiddelen.

Ook kan een gemeente kiezen voor het zelf organiseren en aanbieden van een 'algemene voorziening' in de zin van de nieuwe Wmo (art 2.1.4). Dit soort voorzieningen is op aanvraag of melding algemeen en gemakkelijk toegankelijk, dus zonder dat ook eerst nader onderzoek hoeft te

worden gedaan naar de specifieke situatie en persoonlijke behoeften. Het gaat bijvoorbeeld, naast thuiszorg e.d., om een boodschappen- en/of klusdienst, of om een was- en strijkservice. Er kan een aparte eigen bijdrage, naar draagkracht, voor worden gevraagd.

In de praktijk doet de huishoudelijke hulp deze taken nu echter ook al, en soms nog veel meer. Naast poetsen dus ook wassen/strijken, boodschappen doen, gezelschap houden, praatje maken en signaleren. Veel gemeenten willen deze vorm van huishoudelijke ondersteuning (HH1) uit bezuinigingsoverwegingen terugbrengen naar maximaal 1,5 uur per week (gemiddeld). Het wordt dan een soort algemeen toegankelijke en minimale (alphahulp)voorziening, waarbinnen ook signalering, ontmoeting e.d. zonodig nog een kleine rol kunnen hebben.

Maatwerkvoorziening?

Is daarmee een individuele maatwerkvoorziening bij hulp in de huishouding, met overwegend schoonmaakwerk en weinig begeleiding bij de regie (zoals HH2), niet meer of nauwelijks meer mogelijk?

Nee dat is niet het geval gezien de wettelijke waarborgen hiervoor in de nieuwe Wmo 2015. En zeker niet als het gaat om mensen met structurele beperkingen, die vaak al aangewezen zijn op diverse vormen van individuele ondersteuning.

Zij zullen alleen meer dan vroeger hun specifiek afwijkende situatie en wensen moeten benadrukken en formuleren. Dit kan tijdens het onderzoek en het keukentafelgesprek wat de gemeente juridisch verplicht is te voeren (zie hieronder). Dus gemotiveerd aangeven waarom de aangeboden algemene voorzieningen in hun situatie *niet of onvoldoende passend* zijn.

Wij vinden het daarbij van groot belang dat door burgers vooraf een beroep gedaan kan worden op onafhankelijke cliëntenondersteuning (bijvoorbeeld MEE). Of dat in een vervolgstadium een second opinion naast het onderzoeksverslag kan worden overlegd.

Onderzoekplicht gemeente

Bij de melding of aanvraag e.d. van een burger voor een (maatwerk)voorziening heeft de gemeente op grond van artikel 2.3.2 Wmo 2015 de *rechtsplicht* om een onderzoek naar de situatie van de burger te starten. Het gaat erom de individuele situatie zo in kaart te brengen dat er een onderbouwde keuze uit voortvloeit die zoveel mogelijk aansluit bij de wensen en capaciteiten (ook financieel) van de burger en zijn sociale omgeving.

Het gemeentelijke onderzoek kan op zichzelf soms minimaal zijn, bijvoorbeeld bij verwijzing naar een algemene voorziening. Maar wanneer de gemeente bij het eerste gesprek(je) al vermoedt dat deze voorziening niet of onvoldoende aansluit bij individuele specifieke wensen of mogelijkheden kan men het beter in een keer goed doen en de uitgebreide wettelijke procedure volgen, zoals die van de Wmo 2015 zelf en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Hoewel de term algemene voorziening in de Wmo 2015 nieuw is zal de rechter gezien de jurisprudentie naar ons idee niet snel geneigd zal zijn dit begrip los te zien van het op individuele ondersteuning gerichte doel van de wet. Dit betekent dat bij algemene voorzieningen het beleid van de gemeente naast de standaardnormen ook juridisch zal worden getoetst op voldoende waarborgen voor de burger dat zijn afwijkende specifieke situatie ook individueel door de gemeente is onderzocht en beoordeeld.

Nu al bezwaar maken?

Brieven die een gemeente nu stuurt, zoals het voorbeeld hierboven, met het 'besluit' dat de huishoudelijke hulp in 2015 zal worden beëindigd zijn vooral mededelingen van plannen en voornemens. En dus geen besluiten o.g.v. de nieuwe wet. Hiertegen bezwaar maken heeft dan ook in het algemeen weinig zin.

Pas nadat de tekst en de datum van inwerkingtreding van de Wmo 2015 (1 januari) landelijk officieel is gepubliceerd kunnen de gemeenten ook hun lokale Wmo-verordeningen en het concrete beleid definitief gaan vaststellen en openbaar maken.

In principe behouden oude Wmo-besluiten van voor 1 januari 2015 hun rechtskracht. Herziening is mogelijk bij beleidswijzigingen, zoals hier de (rijks)korting op huishoudelijke hulp. Maar ook dan moet een gemeente zorgvuldig te werk gaan en is zij o.a. gebonden aan Awb termijnen. Individuele besluiten (zoals herzieningsbeschikkingen) worden in het algemeen niet eerder dan in 2015 verwacht. Ook zullen eerst de (verplichte) gesprekken vanuit de gemeente met u moeten plaatsvinden.

Heeft u nu toch al vragen over de status van de brieven die de gemeente naar u stuurt, met informatie over de nieuwe Wmo en de gevolgen voor u persoonlijk, doe dan eerst navraag bij de gemeente over de concrete planning en uitvoering. Bij twijfel adviseren wij u vervolgens contact op te nemen met het Meldpunt van Ieder(in) of het Juridisch Steunpunt Regelrecht.

Ieder(in), JJH, 8/7/2014